

VERBINDING

Uitgave van de Classis Groningen-Drenthe
2^e jaargang, najaar 2021

HANDEN VOL? ZOEK DE VERBINDING

Kerk in het dorp:
de protestantse gemeente Vries
in actie

“MAAK HET NIET
ZWAARDER DAN
HET IS”

Jong en in de kerkenraad

SEKSISME OP DE KERKVLOER

Veiligheid en inclusiviteit:
de moeilijke gesprekken zijn ook nodig

Protestantse
Kerk

colofon

Verbinding is een uitgave van de Classis Groningen-Drenthe van de Protestantse Kerk in Nederland.

www.classisgroningendrenthe.nl

Werkgroep communicatie

Jochem Abbes
Wouter Bakker
Bert Kolkman

Medewerkers

Bert Altena
Christiaan Dekker
Henk van Dijk
Annejet Fransen
Marianne Gaastra
Jan Hommes
Reinder de Jager
Harry Klaassens
Tom van der Velde
Leny de Zeeuw

Eindredactie

Annejet Fransen

Coverfoto

© Tom van der Velde

Vormgeving en druk

Topic Creatieve Communicatie, Wierden

Contact redactie

E redactie@classisgroningendrenthe.nl
T 06-53354859

Contact classis

Henk van Dijk, preses
preses@classisgroningendrenthe.nl
Leny de Zeeuw, scriba
scriba@classisgroningendrenthe.nl
Ds. Jan Hommes, classispredikant
j.hommes@protestantsekerk.nl
Ds. Wouter Bakker, visitatie (voorzitter CCV)
w.bakker@protestantsekerk.nl
Wim Wisman, beheerszaken (voorzitter CCBB)
w.wisman@protestantsekerk.nl

Niets van deze uitgave mag worden veeelvoudigd door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook zonder schriftelijke toestemming van de uitgever.

© Classis Groningen-Drenthe

inhoud

3	Voorwoord
4	Kerk in het dorp <i>Annejet Fransen</i>
6	Pionieren in Noordoost-Groningen <i>Henk van Dijk</i>
8	450 jaar Synode van Emden <i>Jochem Abbes</i>
10	Jong en in de kerkenraad <i>Leny de Zeeuw</i>
12	Vaart in de Kerk! <i>ds. Harry Klaassens</i>
14	Kerkenpad Oost-Groningen 2021 <i>Reinder de Jager</i>
16	Seksime op de kerkvloer <i>ds. Marianne Gaastra</i>
18	Ervaringen van de diaconaal consulent <i>Christiaan Dekker</i>
20	Nieuwe vormen van gemeente-zijn <i>ds. Jan Hommes</i>
22	Van Akelei tot Zwarte Nieswortel <i>Jochem Abbes</i>
23	Column <i>Henk van Dijk</i>

op de cover

ds. Marianne Gaastra

Foto: Tom van der Velde

In verbinding

DOOR | BERT KOLKMAN, WERKGROEP COMMUNICATIE

Vorig jaar zag het eerste classisblad het licht, als naam hebben we gekozen voor de titel 'Verbinding'. In deze uitgave hebben we veel aandacht besteed aan wie en wat is de classis en wat je er als gemeente van mag verwachten. Het blad was bedoeld om de communicatie tussen classis en gemeenten te verbeteren. Mede aan de hand van de reacties heeft het breed moderamen ervoor gekozen jaarlijks een classisblad te verzorgen.

In deze editie meer aandacht voor wat er zich op plaatselijk en regionaal niveau afspeelt in onze classis. Een greep uit de inhoud:

'Kerken met Vaart' is een mooi voorbeeld van samenwerking (zonder samengaan!) tussen gemeenten.

Kerk zijn in het dorp is inmiddels een bekend begrip, maar hoe breng je dat in de praktijk? In Vries geven ze daar op hun wijze invulling aan.

Hoe kunnen we er zijn voor de hele gemeenschap, niet alleen de mensen die al elke zondag in de kerk zitten? Op het Groningse Hogeland zijn plannen om een pioniersplek te beginnen die speciaal op de jeugd gericht is.

In veel gemeenten is het moeilijk voldoende ambtsdragers te vinden. Toch lukt het soms ook om jonge kerkenraadsleden te betrekken. We interviewden vier van hen om te vragen wat hen drijft.

Wordt de gemeente te klein? Dan maar een huisgemeente? Onze classispredikant gaat in op de problematiek van de kleiner wordende gemeenten, en de creatieve oplossingen daarvoor.

Verder: In Oost-Groningen wordt elk jaar een populair 'kerkenpad' georganiseerd – Wat moeten we met de constatering van seksime in de protestantse kerk? – Het allereerste begin van protestants Nederland tijdens de Synode van Emden – Een column van de classisvoorzitter.

De redactie is blij dat we u ook dit jaar weer een nummer kunnen aanbieden om uw gemeente te inspireren en informeren en elkaar te leren kennen. Vragen en opmerkingen stellen we op prijs! redactie@classisgroningendrenthe.nl

Namens het breed moderamen veel leesplezier gewenst

Kerk in het dorp

Handen vol? Zoek de verbinding

DOOR | Ds. BERT ALTENA, PREDIKANT PROTESTANTSE GEMEENTE VRIES

In deze zomer maakt de regionale omroep een serie korte items onder de titel 'Drents Duuster'. Diverse plaatsen in de provincie, waar 's nachts iets bijzonders te beleven of te vertellen is, worden bezocht. Zo kwam de tv-ploeg van RTV-Drenthe in onze Bonifatiuskerk te Vries om daar iets meer te horen over het mysterie van de kinderlijkjes. Bij een grote restauratie kort na de oorlog zouden sporen zijn aangetroffen van 153 kindergraven uit de Middeleeuwen. Wat is daar het verhaal achter?

Slachtoffers van een epidemie? Restanten van een weeshuis? Er is vooral veel onduidelijkheid. Zelfs over de vondst van de graven en het aantal. De feitelijke basis van alle verhalen is uiterst smal. Maar, zoals we in de kerk weten, een goed verhaal is meer waard dan een verzameling losse feiten. Daarom hebben we graag meegewerkt aan het verzoek om filmopnamen te komen maken en heeft één van onze vrijwilligers het woord gedaan. Het is bovendien weer een gelegenheid om de kerk, letterlijk dit keer, in de schijnwerpers te zetten.

Open deuren

Net zoals in veel dorpskerken, staan bij ons de deuren open en ontvangen we graag gasten. Dat geldt uiteraard op de zondagmorgen, maar ook door de week. Een paar jaar geleden zijn we begonnen de kerk in de zomermaanden open te stellen. Mede door een tip van de caféhouder aan de overkant, die ons meldde dat er regelmatig gasten op zijn terras vroegen of ze de kerk ook konden bekijken. Dat kon wel, maar dan moest er elders een sleutel worden gehaald. Tamelijk omslachtig.

Even een kaarsje

Sinds we de kerkdeuren openstellen voor de zomerse passanten, levert dat veel positieve reacties op. Een actieve commissie zorgt ervoor dat er telkens een andere expositie van schilderijen of beelden te zien is. Veel mensen waarderen het, dat ze even een kaarsje

kunnen opsteken, of van de stilte kunnen genieten, lezen we in het gastenboek terug.

De meeste mensen deugen

In de coronaperiode zijn we op een gegeven moment ertoe overgegaan om de kerk ook buiten de reguliere zomermaanden open te stellen. Met uitzondering van een paar weken in de winter, is nu de kerk feitelijk het hele jaar open. Er is een groep vrijwilligers, van binnen en buiten de kerkelijke gemeente, die ervoor zorgt dat de kerk 's morgens wordt geopend en aan het einde van de middag weer wordt afgesloten. Verder is er geen toezicht. We vertrouwen erop dat de meeste mensen deugen, en dus niets meenemen of vernielen. Tot nu toe is dat vertrouwen niet beschaamd!

Actieve samenwerking

De open kerk is een mooi beeld voor hoe we in ons dorp graag kerk willen zijn. Het is bewust beleid, al sinds jaren, om de verbinding met het dorp te zoeken op allerlei manieren. Vanouds heerste in Vries een tamelijk strikte scheiding tussen kerk en dorp, gevoed door wederzijdse vooroordelen vanuit het verleden. Dat is gelukkig veranderd. Op allerlei manieren wordt samengewerkt. De kerk is een partner bij diverse activiteiten: een liederenfestival, een theatervoorstelling, bij de kerstmarkt op de Brink, de 4 mei-herdenking, de jaarlijkse openluchtviering gezamenlijk georganiseerd met de dorpsvereniging,

DE KERK ALS EEN ONTMOETINGSPLAATS

Festival Tynaarlo, verbeelding 153 kinderen

Bonifatiusfestival in Vries, 2017

vakantiespeldagen, om een paar voorbeelden te noemen. Als kerkelijke gemeente zoeken we, waar mogelijk, actief de samenwerking.

Open en betekenisvol

De voorbeelden zijn niet uniek. Andere dorpskerken kennen soortgelijke vormen van samenwerking. Maar het begint allemaal wel met een bewuste keus. Het scheelt dat we in Vries een prachtig, monumentaal kerkgebouw bezitten. Daarnaast heeft onze kerkelijke gemeente voldoende actieve leden die bereid zijn mee te doen. Ook wij hebben te kampen met vergrijzing en ontgroening en dus met ledenkrimp. In veel gemeenten is dat aanleiding om je vooral te concentreren op het 'draaiend' houden van de eigen activiteiten. Daar heb je vaak je handen al meer dan vol aan. Maar dat kan volgens mij ook een valkuil zijn. Juist in de huidige situatie is het belangrijk om niet terug te plooiën op jezelf, maar om actief de verbinding en de samenwerking aan te gaan in je eigen omgeving. Dan blijkt dat er veel mensen zijn, die

weliswaar niet actief betrokken zijn bij 'kerkelijke' activiteiten zoals kerkdiensten, maar wel mee willen helpen om de kerk in het dorp open en betekenisvol te laten zijn.

Een open huis

In de komende tijd, als de coronaperiode voorbij is, willen we daarom gesprekken gaan organiseren met diverse partijen in het dorp. De vraag is hoe we er met elkaar voor kunnen zorgen dat de kerk een open huis blijft, voor de hele gemeenschap, in de komende tien jaar of nog langer. Welke ideeën zijn er, welke behoeftes, welke activiteiten passen daarbij, wat kunnen we voor elkaar betekenen – open vragen vanuit een gedeelde zorg. De kerk als een ontmoetingsplaats waar het goede leven op verschillende manieren aan bod kan komen.

En als we dan weer een goed verhaal te vertellen hebben, hopen we dat de regionale omroep opnieuw belangstelling toont.

Pionieren in Noordoost-Groningen

Nieuwe plek, nieuw hart, nieuwe communicatie

DOOR | ANNEJET FRANSEN

Nederland vergrijst maar de kerk vergrijst harder. Hoe kunnen we er dan toch zijn voor iedereen? Ds. Gerard Knol en ds. Jake Schimmel vertellen over de plannen op het Groningse Hogeland om een pioniersplek te beginnen voor de jeugd, naast de al bestaande gemeenten.

Ds. Knol: "In het cluster Hogeland-Oost zijn we bezig met een concreet project om de jeugd te bereiken. Dat cluster bestaat uit PKN Vredekerk-Maarland, Gereformeerde kerk 't Zandt-Godlinze, PG Spijk-Losdorp en PG Bierum- Holwierde-Krewerd. Het gaat niet zo hard, deels door corona en doordat de kerk nu eenmaal een vrijwilligersorganisatie is. Wat ik nu al heb geleerd van pionieren, is: het gaat niet vanzelf. Je weet dat je wilt beginnen, maar je weet niet wáár je aan begint. Er is geen kaart, het is een onverkend landschap."

Sommige gemeenten zijn nog wat terughoudend, vertelt ds. Knol. "Waarom moet er een nieuwe kerk komen, vragen ze zich af. Nee, geen nieuwe kerk: een nieuwe plek, een nieuw hart, een nieuwe communicatie!"

Ds. Schimmel: "Ook bestaande gemeenten hebben toekomst – ik ben zelf natuurlijk ook gemeentepredikant, geen pionier. Pioniersplekken zijn een soort proefballonetjes. Mensen voor wie gewone kerken een hoge drempel hebben, ervaren zo'n drempel hopelijk niet bij de pioniersplek. We denken nog niet te ver vooruit – dat de plek überhaupt beklijft is nog geen zekerheid. Je hoopt dat ook de bestaande kerk ervan leert en enthousiast wordt. Het is een kruisbestuiving, geen concurrentie. We spreken heel verschillende groepen aan."

De gemeenten hoeven niet het hele proces zelf uit te vinden: de PKN biedt veel informatie en begeleiding. "Het landelijk

dienstencentrum heeft heel capabele mensen," vertelt ds. Schimmel. "Dat is voor ons ook heel goed geweest." Ds. Knol: "Jaap van Giessen begeleidt ons vanuit de landelijke Protestantse Kerk in bewustwording: wat betekent het om een pioniersplek te beginnen, en hoe verhoudt dat zich tot jezelf? De gemeenten zijn niet alleen de zender: je bent ook zelf in het geding. Door hem zijn we op een dynamischer spoor gekomen."

"Het gaat om een nieuwe kerk, die dus niet samenvalt met de bestaande kerkgemeenschappen," legt ds. Knol uit. "We willen mensen uitnodigen om samen te komen rond het geloof.

**"HET IS DE
ROEPING VAN
DE KERK OM IN
DE WERELD TE
STAAN"**

Als de bestaande gemeente, niet meer op de golflengte van jonge mensen zitten, wat is die golflengte dan wel? Je zoekt een nieuwe manier van relevant zijn – dat praatje dat we al kennen moet je opnieuw uitvinden. Het is een uitdaging omdat het eisen stelt aan beide kanten. Ik ontdek steeds meer dat mensen buiten de kerk niet ver van mij af staan. We zeggen een 'kleine, warme gemeenschap' te willen creëren – maar dat wil je niet alleen aanbieden, dat wil je ook voor jezelf!"

Ds. Schimmel: "Een pioniersplek beginnen is experimenteren, kijken wat werkt. Uiteindelijk hopen we dat er een groep is die samen het geloof kan beleven. Mensen die het in de kerk niet vinden, maar wel iets van God en geloof vinden in de pioniersplek."

De twee predikanten, allebei met een 'gewone' gemeente, zien geen conflict tussen bestaande gemeenten en nieuwe geloofsgemeenschappen. "Mijn eigen gemeente Bierum-Holwierde-Krewerd functioneert prima voor de oudere leeftijdsgroep die in de kerk zit," zegt ds. Knol. "Er is aandacht voor elkaar, mensen bellen elkaar op. Ik kan me voorstellen dat mensen die priller in het leven staan behoefte hebben aan een ander soort plek waar ze, bijvoorbeeld, niets hoeven." "Ik heb zelf op de opleiding al een kijkje achter de schermen mogen nemen bij een pioniersplek," zegt ds. Schimmel, die predikant is in Spijk-Losdorp. "Ik had docenten die enthousiaste maar ook realistische verhalen vertelden. Het is iets heel moois, en ik denk dat het goed is voor de kerk. Bestaande gemeenten zijn vaak naar binnen gericht en dan is het soms moeilijk om open te staan naar buiten. Het is dan leerzaam om wel naar buiten te gaan, en buiten het vaste groepje te kijken waarmee je het altijd hebt gered. Als er nieuwe mensen in de gemeente of bij de pioniersplek komen, houden die je een spiegel voor."

Er is nog een lange weg te gaan. Ds. Knol: "We hebben twee brandpunten: ten eerste het evangelie van Jezus Christus, ten tweede dat mensen zich welkom voelen zoals ze zijn. De

doelgroep is jonge mensen die nog maar een half been binnen de kerk hebben of daarbuiten staan. De opdracht voor de komende tijd is om met die doelgroep contact te zoeken en te bespreken of er interesse is, en waarvoor dan."

"Ik geloof dat het de roeping is van de kerk en van christenen om het geloof niet voor jezelf te houden, maar in de wereld te staan," zegt ds. Schimmel. "De valkuil is dat je van tevoren al een heel plan gaat maken en voor mensen gaat bedenken wat hen aanspreekt. Je moet eerst luisteren: waar hebben jullie behoefte aan?"

Hoe spannend het ook is, in Hogeland-Oost willen ze niets halfslachtig doen. Ds. Knol: "We moeten onder ogen zien – niet dat we nou met het mes dwars in de bek zeggen 'erop of eronder!' – dat we niet met één been op het droge en één been in het water kunnen staan. Je moet ervoor gaan. 'Dit ga ik doen.' Misschien is dat wel precies wat bestaande kerken niet vergen van mensen..."

Geïnspireerd? Op lerenpionieren.nl vindt u praktische tips, inspiratie en verbondenheid bij het opzetten en draaiende houden van een pioniersplek.

Foto: Bart Busschots, CC BY-NC-ND 2.0

1571-2021 – 450 jaar Synode van Emden

Het werk van hun handen bevestigd

DOOR | JOCHEM G. ABBES

“Gedenkt uwer voorgangers, die u het Woord Gods gesproken hebben, en volgt hun geloof na, aanschouwende de uitkomst hunner wandeling” (Hebreeën 13:7). Deze tekst zien we wel eens in oude, historische kerken als opschrift boven een predikantenbord. Een treffende tekst, die in verschillende opzichten van toepassing is op het onderwerp van dit artikel: het herdenkingsjaar van de Synode van Emden in 1571.

De 29 ‘voorgangers’ – 24 predikanten en 5 ouderlingen – kwamen in 1571 in Emden samen om structuur te geven aan de gemeenten onder het Kruis in de Nederlanden. Hun werk in Emden en de uitstraling daarvan bleek van fundamentele betekenis en werd de tijdloze basis voor de structuur van de kerken van reformatorische en gereformeerde signatuur, waaronder de Protestantse Kerk in Nederland. Niet alleen de inhoud van hun werk was bepalend, ook hun ‘levenswandel’ (HSV), inzet en offers werden nooit vergeten. Ook in 2021, 450 jaar later, gedenken wij de ‘voorgangers’ van destijds, die ziel en zaligheid hebben ingezet voor een kerk van het vrije Woord Gods.

Tachtigjarige Oorlog

De synode vond plaats in de eerste jaren van de Opstand tegen de destijds wettige vorst, Filips II, koning van Spanje en heer der Nederlanden. Het waren de jaren van het Smeekschrift der Edelen (1566), de Beeldenstorm (1566), de komst van Alva naar de Ne-

derlanden, de oprichting van de Raad van Beroerten en de vlucht van oppositieleider prins Willem van Oranje naar de Dillenburg (1567), de Slag bij Heiligerlee, de terechtstelling van de graven van Egmont en Horne, de Slag bij Jemmingen (1568), de Tiende Pen-

DE KRACHT VAN HET GELOOF WAS IN DIE JAREN FENOMENAAL

ning (1569) en de verdere escalatie tot aan de verovering van Den Briel (1572). Het zijn de beroemde jaren van het ‘Voorspel’ (Fruin) en de eerste jaren van de Tachtigjarige Oorlog die het begin van het latere Nederland vormen.

Onderduiken

In al deze jaren verkeerden de calvinisten in de Nederlanden in een benarde situatie en moesten zij óf clandestien bijeenkomen, óf de wijk nemen. Omwille van het geloof lieten velen huis en haard achter, vluchtten naar het buitenland en stichtten daar vluchtelingengemeenten, waarvan die van Londen, Frankenthal en Emden de bekendste waren. Ook vele protestantse Groningers en Drenten vluchtten naar Emden, van wie Menso Alting (de

latere ‘reformator van Groningen en Drenthe’) en Abel Eppens (de kroniekschrijver) het meest bekend zijn.

Steun en troost

Tot op de dag van vandaag blijft de organisatiekracht van de ‘gemeenten onder het Kruis’ – dat wil zeggen de binnenlandse ondergrondse gemeenten en de buitenlandse vluchtelingengemeenten – verbazing en bewondering wekken. De kracht van het geloof was in die jaren fenomenaal en het blijft fascineren hoe het Woord van God – “levend en krachtig en scherper dan enig scherpknijdend zwaard” (Hebreeën 4:12) – steun en troost bood aan velen die op de vlucht raakten omdat ze uit wilden komen voor het Evangelie. Talrijke martelaarsverhalen uit de tijd van de Hervorming zijn te vinden in het bekende werk van ds. Adriaen van Haemstede (eerste druk 1559, laatste druk 1980).

Guido de Brès

Eén van de bekendste martelaren was de Waalse predikant Guido de Brès, die in 1567 op de Grote Markt van Valenciën terecht werd gesteld

vanwege zijn geloof en gemeentewerk. Zijn bekendste werk is de Nederlandse Geloofsbelijdenis uit het jaar 1561, tot op heden de klassieke confessie van de kerken van reformatorische en gereformeerde signatuur. Twee jaar later verscheen in de Pfalz, destijds onder het bestuur van keurvorst Frederik III en ook een wijkplaats voor uitgeweken calvinisten, de Heidelbergse Catechismus die al snel als leerboek voor de gemeenten onder het Kruis werd erkend en ingesteld.

Geen heerschappij over de ander

Acht jaar later vond in Emden de synode plaats die structuur aan de kerk zou geven in de vorm van een kerkorde. Willem van Oranje had Filips Marnix van Sint-Aldegonde als zijn vertegenwoordiger gestuurd en Caspar van der Heijden fungeerde als eerste voorzitter. Bekend werd het eerste artikel van de kerkorde, waarin werd bepaald dat “Gheen kercke, gheen dyener des worts, gheen ouderlingh noch dyacken en sal heerschappie d’een over d’ander voeren”. Het presbyteriale karakter van de kerk werd in Emden vastgelegd, net als de classis als kerkelijk regioverband ter vervanging van het oude decanaat. Ook werd in Emden besloten dat de Nederlandse Geloofsbelijdenis en de Heidelbergse Catechismus als eenheid scheppende confessie en leerboek zouden gelden.

De kracht van de Synode van Emden

Tot slot: zouden de geloofsbelijdenis, de catechismus en de kerkorde tijdgebonden, modieus of onschriftuurlijk zijn geweest; de Synode van Emden zou een voetnoot in de vaderlandse kerkgeschiedenis zijn geworden. De kracht van de gebeurtenissen en het gehalte van de geloofsdocumenten van en rond 1571 zijn daarentegen van een dusdanige kwaliteit, dat we als geestelijke nazaten wel kunnen stellen dat “de Heere het werk van hun handen heeft bevestigd” (Psalm 90:17).

Stadhalle in Emden, vergaderplaats van de Synode in 1571. Verwoest in 1944. Foto: Reformierter Bund, pd-alt.

Jong en in de kerkenraad

“Maak het niet zwaarder dan het is”

DOOR | LENY DE ZEEUW

Te jong voor de kerkenraad? Nee hoor!

Mirjam (36), Bertal (29), Hilde (36) en Ruben (33) vertellen hoe het is om ambtsdrager te zijn, en waarom dat helemaal niet zo eng is als het klinkt.

MIRJAM REIBER |
GZ-PSYCHOLOOG EN
MOEDER VAN VIER |
DIAKEN SINDS JUNI 2021

HILDE VAN DER BURG | STUDENT
COMPANION ANIMAL BEHAVIOUR AND
WELFARE | SCRIBA SINDS ZOMER 2020

Waarom zijn jullie in de kerkenraad gegaan?

Mirjam en Hilde vertellen dat ze beiden gevraagd zijn. “Je hebt een verantwoordelijkheid om met elkaar te zorgen dat de kerk doorgang vindt en dat alles goed loopt. Bovendien is het ook mooi om betrokken te zijn, mensen te ontmoeten en iets goeds te doen.”

Wat betekent ambtsdrager zijn voor jullie?

Hilde en Mirjam zijn eensgezind: “Je bent niet anders dan ieder ander gemeentelid dat meedoet in onze gemeente. We dragen allemaal ons steentje bij, de een als scriba, de ander als diaken, weer een ander als oppasdienstleiding of door schoon te maken in de kerk.”

GK Brug-Es Kerk in Dwingeloo

Hoe bevalt het om lid te zijn van de kerkenraad?

Hilde: “Je ervaart pas als je in de kerkenraad zit welke richting bepaalde discussies op gaan, die soms ingaan tegen mijn idee van geloven. Het onderdeel zijn van een groep ervaar ik wel als heel waardevol, maar zo’n groep kan in een discussie ook tegenover elkaar komen te staan. Ik vind het lastig om daarmee om te gaan.”

Mirjam voegt daaraan toe: “Je zit bij elkaar met een groep mensen die elk op hun eigen manier in het leven staan, ook in hun geloof, met ieders eigen karakter. We komen bij elkaar omdat we allemaal ja hebben gezegd tegen het ambt.”

Wat zouden jullie willen zeggen tegen een leeftijdsgenoot om hem/haar over te halen in de kerkenraad te komen?

Hilde: “Kijk eens of je een tijdje mee mag lopen in het werk. En als je iets niet wilt of kunt in het ambt, ga in overleg om naar een passende oplossing te zoeken. Kijk waar je talent ligt om teleurstellingen te voorkomen en maak het niet zwaarder dan het is.”

Mirjam: “Laat je niet ontmoedigen doordat je niet bovennatuurlijk bent en alles perfect kan doen. Ieder mens mag fouten maken.”

BERTAL LUNENBORG | PROJECTLEIDER |
VOORZITTER KERKRENTMEESTERS SINDS
AUGUSTUS 2020

In augustus 2020 zijn maar liefst zeven nieuwe jonge ambtsdragers bevestigd in HG De Brug, waaronder vijf kerkrentmeesters. Bertal merkt dat er binnen het college behoefte is aan vernieuwing, om dingen anders te doen. “We hebben een hands-on-mentaliteit.”

Wat was je motivatie om ambtsdrager te worden?

“Je wordt gevraagd, dan vind ik dat je een heel goede reden moet hebben om te weigeren. Ik vind het bijzonder dat je vooruitgeschoven wordt in de gemeente en ik zie het als een taak van God. Ik zie het ook als een uitdaging; dat vind ik leuk en die ga ik niet uit de weg.”

Kun je je ideeën kwijt in de kerkenraad?

“We worden absoluut serieus genomen in de kerkenraad omdat ze de meerwaarde zien van zo’n jonge groep, maar ik zie wel een verschil met het college. Ons college heeft niet de ‘ballast’ van gesettelde ambtsdragers. De kerkenraad werkt op de manier zoals het altijd is gegaan, dus het ventileren van ideeën en veranderingen kosten meer tijd

HG De Brug Nieuweroord-Noordscheschut

en inspanning. Vernieuwing is goed, maar tradities in ere houden is ook goed.”

Hoe zie je de toekomst van jouw gemeente?

“We zien in de gemeente veel vernieuwing, veel nieuwe jonge gezinnen en dat stemt ons hoopvol voor de nabije financiële toekomst. Corona was een lastig jaar voor onze gemeente, voornamelijk doordat je gemeenteleden in de kerk mist. Door daar direct op in te spelen en een andere manier van collecteren mogelijk te maken, kunnen we nog best tevreden zijn over dit jaar. Corona brengt ook op andere manieren vernieuwing, zoals in gemeentezang. Onze gemeente is vrij gemengd van evangelisch tot Gereformeerde Bond. Je ziet dat aan beide kanten meer tegemoetgekomen wordt door te proeven van andere liederen, die nu meer in de dienst terugkomen.”

Wat zou je willen zeggen tegen een leeftijdsgenoot om hem/haar over te halen in de kerkenraad te komen?

Het is een voorrecht en een eer om het te mogen doen, ter ere van God. Ik ben dan weliswaar met het stoffelijke bezig, maar toch moet je zakelijk zijn in het geestelijke en geestelijk zijn in het zakelijke. Je haalt er veel uit qua uitdaging, qua meditatie, je bent intensiever met je persoonlijk geloof bezig; ook geeft het voldoening om beleid en keuzes te maken en die goed af te wegen en daarover met elkaar in gesprek te gaan.”

HG De Brug Nieuweroord-Noordscheschut

RUBEN KIP | CONSULTANT INKOOP/ZAKELIJKE DIENSTVERLENING EN
VADER VAN TWEE | JEUGDOUDERLING SINDS AUGUSTUS 2020

Wat was je motivatie om ambtsdrager te worden?

“De voornaamste reden is dat kerk en geloof een belangrijke rol in mijn leven spelen. Ik vind het voortbestaan van onze kerk belangrijk omdat ik me daar thuisvoel en het een goede plek vind om mijn geloof te kunnen beleven. Daarbij hoort, volgens mij, dat je je verantwoordelijkheid neemt en een steentje bijdraagt als je gevraagd wordt. Ter ere van God.”

Wat was de reden voor jou om jeugdouderling te worden?

“Naast dat ik de continuïteit in de kerk belangrijk vind, speel ik in een christelijke band. Ik merk dat onze muziek ook de jeugd aanspreekt. Ik hoop dat ik hierdoor gemakkelijk contact leg. Daarnaast heb ik twee jonge kinderen van vier en twee jaar. Door het jeugdwerk hoop ik zienswijzen te ontwikkelen om de jeugd bij de kerk betrokken te houden, maar ook te leren hoe ik mijn eigen kinderen met het geloof kan opvoeden.”

Hoe ervaar je het om als jeugdouderling in de kerkenraad te functioneren?

“Ik word goed ondersteund. We zijn met twee jeugdouderlingen. We wisselen met elkaar van gedachten over wat er speelt en we bespreken wat het beste bij ieder past en wie wat doet. De kerkenraad heeft de jeugd gelukkig hoog in het vaandel staan waardoor wij als jeugdouderlingen zeker serieus genomen worden, dat is erg prettig.”

Wat zou je willen zeggen tegen een leeftijdsgenoot om hem/haar over te halen in de kerkenraad te komen?

“Het eerste wat ik zou zeggen is: doe het gewoon, iedereen moet een steentje bijdragen, niet praten maar doen. Anderzijds is het wel belangrijk dat de rol van ambtsdrager bij je past. Mijn gezin, een drukke baan, de band, is best lastig te combineren. Maar de houding van het moderamen en de ruimte die zij geven om te zoeken naar oplossingen maakt het mogelijk.”

Regionale samenwerking

Vaart in de Kerk!

DOOR | DS. HARRY KLAASSENS

Met vaart nieuwe initiatieven ontwikkelen waar mensen blij van worden

Elkaar versterken en verrijken

Samen werken en samen vieren

Samen de kerntaken van de christelijke gemeente behartigen.

Met deze uitgangspunten stuurden wij rond Pinksteren 2020 – midden in coronatijd! – een brief naar de kerkenraden. Wij: dat zijn voorgangers van de Werkgemeenschap Zuidoost-Drenthe van zeven PKN-gemeenten aan de Hoogeveense Vaart in de plaatsen Zwartemeer, Klazienaveen, Erica en Nieuw-Amsterdam.

Waarom niet samen?

Eén van de predikanten verleende structurele hulpdiensten in een buurgemeente waardoor verbanden ontstonden die er voorheen niet waren. Een andere gemeente was zich aan het oriënteren op een toekomstig regionaal verband. Beide voorgangers vonden zich in een concept met bovengenoemde uitgangspunten en trokken het breder naar de Werkgemeenschap van predikanten.

In een brief aan de kerkenraden nodigden we hen uit om per activiteit die zou worden voorgesteld te bekijken of men wel of niet wilde aansluiten. Als mogelijke ideeën noemden we vespers in de veertigdagentijd en advent, pelgrimswandelingen, kindermusical, zangdiensten, Top 2000-dienst, Taizé-vingering, kliederkerkdiensten enzovoort. verwacht om van de ring iets moois te maken. De ringen

kunnen hierbij samenwerken met en advies vragen aan de voorzitter van het college voor de visitatie. Dit college bevordert de ontmoeting van gemeenten, en geeft zo gestalte aan de verantwoordelijkheid van de gemeenten in de classis voor elkaar.

In beweging

Onder de benaming 'Kerken met Vaart' startten we een samenwerking waarbij de gemeenten elkaars positieve punten kunnen versterken en elkaars zwakke punten kunnen dragen. Met kerken bedoelen we letterlijk de gebouwen, maar ook het werkwoord kerken in de ruime betekenis van kerkelijk leven. Vaart staat niet alleen voor de veenvaart, maar ook voor beweging.

Het ging ons om nieuwe initiatieven, opbouwend bezig zijn, zaken waar mensen blij van worden en die energie opleveren. Initiatieven die we gezamenlijk wel kunnen doen maar niet (meer) iedere gemeente voor zich. Missionaire activiteiten waar we leven uit en met het evangelie en zichtbaar zijn in onze dorpen. En vooral geen bestuurlijke processen waar mensen moe van worden. Wel samenwerken maar niet samengaan. Inzet op de lokale presentie van de kerk op het dorp. Niet investeren in wat energie kost, maar investeren in wat energie oplevert.

Op de fiets langs de kerken

Ons eerste concrete idee was een gezamenlijke startzondag in september 2020. Ondanks de coronabeperkingen kon dit prima doorgang vinden. Mensen gingen op de fiets of met

De Hoogeveense Vaart

de auto een soort pelgrimsroute langs de vier verschillende deelnemende kerken. In elke kerk was een onderdeel van een kerkdienst: muziek, gebeden, zegen en verkondiging. Deelnemers konden in groepen een minuut of tien in het kerkgebouw zijn. Buiten was koffie en thee te krijgen en gelegenheid elkaar te spreken. In elke kerk was ook een activiteit voor kinderen. Via een stempelkaart konden er vier stempels bemachtigd worden, wat met een klein aandenken beloond werd. Er deden circa honderd enthousiaste deelnemers mee.

Filmpjes in vijftigdagentijd

Coronabeperkingen maakten een kerstevenement onmogelijk. Ook een gebeuren met het witte kruis van de Passie moest helaas worden afgezegd. Wel werden op twee plaatsen gezamenlijke kerkdiensten gehouden en online uitgezonden. Vanuit Kerken met Vaart kwamen er (online) vespers op de woensdagavonden in de veertigdagentijd, afwisselend vanuit de kerkgebouwen uitgezonden. In de vijftigdagentijd van Pasen naar Pinksteren werd wekelijks op woensdagavond een filmpje online gezet dat door een voorganger ergens buiten was opgenomen en van muziek voorzien. Dit sloeg enorm aan. Voor september 2021 staat opnieuw een gezamenlijke startzondag gepland. Verder een pelgrimswandeling voor kerkenraadsleden als een soort teambuilding. En idem dito voor gemeenteleden.

Kerkenraden

Ondertussen groeide de belangstelling vanuit de kerkenraden. De voorgangers hadden de classispredikant gevraagd om het voortouw te nemen in het bijeenroepen van de kerkenraden. Er werd een (digitale) ontmoeting gehouden met gezamenlijk beraad op vragen als: Wat hebben jullie nodig om kerk te zijn, nu en in de toekomst? Wat zijn zaken waar jullie aan denken om gezamenlijk te doen? Noem één of twee dingen waar je goed in bent en één of twee dingen die niet of nauwelijks nog goed gaan en die je wel kwijt zou willen.

Niet samengaan, wel samenwerken

Een belangrijk voornemen is om in de komende tijd de gemeenteleden te informeren en te betrekken. Het mag geen hobby zijn van wat kerkenraadsleden of een activiteitencommissie! Een volgende gezamenlijke ontmoeting van de kerkenraden onder leiding van de classispredikant kon gelukkig wel fysiek plaatsvinden. Daar werd opnieuw de wens uitgesproken om in de toekomst meer en meer samen op te trekken. Niet om samen te gaan maar wel om samen te werken. Op het gebied van het jeugdwerk werden plannen gemaakt en ook de diakenen wisselden gegevens uit met de bedoeling elkaar te ontmoeten en te informeren.

Opbouwen in plaats van afbouwen

Bij de voorbereiding van de startzondag 2020 waren van de deelnemende gemeenten mensen afgevaardigd. De meesten van hen waren enthousiast om verder te gaan als kernteam. Hier worden ideeën en ontwikkelingen besproken. Eén van de belangrijke doelen is communicatie. Er werd een folder ontworpen en via de kerkbladen verspreid onder de gemeenten. Ook wordt er gewerkt aan een website. Gemeenteleden kunnen daar de informatie vinden over de zeven deelnemende gemeenten en de gezamenlijke activiteiten. De nieuwste ontwikkeling is onderling contact als moderamina rondom zorgen en mogelijkheden van inzet van voorgangers, gezamenlijke diensten en jeugdwerk.

We merken duidelijk dat dit gebeuren een tegenwicht vormt naast de ervaringen van krimp, vergrijzing, financiën en bestuursproblemen. Hier ben je aan het opbouwen in plaats van afbouwen.

Wij als voorgangers hebben daarin de taak om de theologische vragen te stellen: (hoe) zijn wij gemeente van Christus? Waar draait het om? Als we dingen moeten laten liggen, wat kunnen we dan zeker niet missen en wat desnoods wel? Zo komen we steeds weer bij de kern van de zaak: christen-zijn in de moderne tijd.

Sfeerimpressie van Kerkenpad Oost-Groningen

Een vakantiegevoel heel dichtbij

DOOR | REINDER DE JAGER

Een stralende zaterdag begin juli pakten mijn vrouw en ik de fiets om op pad te gaan – op Kerkenpad om precies te zijn. De website van de classis vertelde ons dat veel kerken in Oost-Groningen hun deuren zouden openen, en dat er vrijwilligers zouden zijn om uitleg te geven. Een mooie gelegenheid om kerken te bezoeken waar je met de auto weleens voorbijraast, maar die je nog nooit van binnen hebt gezien. Mooie gelegenheid ook om je te realiseren dat al dit moois door het geloof tot stand is gekomen.

Wij namen één van de fietsroutes die we konden downloaden van de website <https://kerkenpadoostgroningen.nl> – wij kozen de route het dichtst bij ons, van Zuidbroek naar Scheemda, dan over Nieuw-Scheemda naar Noordbroek.

In Zuidbroek kwamen wij de Petruskerk binnen – het was al warm en in de kerk heerlijk koel. Net op dat moment begon een kleine zanggroep te zingen, zuiver en hemels ijl zweefde hun muziek onder het hoge gewelf van de kerk: renaissancemuziek door zanggroep Wiltsangh. In deze kerk zagen we ook het hek waarachter in voorbije eeuwen gevangenen de dienst konden bijwonen, in het zicht van de gehele gemeente. Ook de losstaande toren hebben we nog bekeken, waar nog een cel in oorspronkelijke staat te zien is.

En toen door naar iets heel anders: De Ontmoeting in Scheemda, een modern, multifunctioneel gebouw – rond van vorm, en met een mooie, strakke kerkzaal. Wij werden daar buitengewoon hartelijk ontvangen met koffie en cake. Wat ik heel bijzonder vond: wat er restte van de kerk vóór dit gebouw – bij de afbraak rond 2010 had men de voorgevel en de toren laten staan. In het nieuwe gebouw was ook volop

aandacht in foto's voor de kerken waarvan dit gebouw de opvolger was.

Enkele stenen uit de oude kerk zijn nog ingemetseld in de gang. En dan dat plakkaat boven bij het orgel, waar onze overheid in 1939 in vier talen vraagt om het historisch orgel te ontzien als 'werk van den allereersten rang'... Modern dus deze kerk, maar met gevoel voor historie!

In Scheemda bezochten we nog een kerk, aan de Torenstraat; deze is in 1515 gebouwd toen het dorp verplaatst moest worden wegens de oprukkende Dollard. Ik had me nooit gerealiseerd dat de zee ooit zó dichtbij was. De fundamenten van de oude kerk kwamen tevoorschijn bij de aanleg van de A7 – in de kerk aan de Torenstraat is een mooie maquette daarvan te zien. In de huidige kerk komen nu alleen nog af en toe de vrijzinnig hervormden samen – verder is hij niet meer echt als kerk in gebruik.

Wij fietsten verder, via een mooie route, naar de zaalkerk in Nieuw-Scheemda. Die is nu in bezit van de Stichting Oude Groninger Kerken. Ik houd wel van dit soort kerken: sober

Christophorus met het Christuskind, Noordbroek.

De kerk van Nieuw-Scheemda. Foto's: Reinder de Jager.

en harmonieus. Het was er stil – wij waren de enige bezoekers op dat moment. We kwamen even tot rust.

Maar wij moesten ons nog haasten om op tijd in Noordbroek te zijn – die kerk wilde ik per se zien. Wat een gigantisch grote kerk is dat – bijna een kathedraal in zo'n klein dorpje. We kwamen er net na vieren aan, eigenlijk na sluiting. Gelukkig konden we nog terecht! Achteraf begrepen we van de organisatoren van dit Kerkenpad dat veel kerken wegens de grote toeloop nog veel langer opengebleven zijn.

We kregen een rondleiding van een man van de Historische Kring van Noordbroek, die in een groepje zit dat samen de kerk onderhoudt en exploiteert. Weliswaar vertelde hij, toen hij in de gaten kreeg dat ik koster van beroep was, dat er twee bijzonder eigenwijze beroepen bestaan: organisten en koster – 'geef iemand de sleutel van een kerk en hij waant zich heer en meester' – maar dat stond gelukkig een zeer uitgebreide toelichting niet in de weg. We hadden allebei last van onze nek toen we buiten stonden, maar wat een prachtige gewelwsschilderingen waren er te zien! Met het verhaal dat hij erbij vertelde, bijvoorbeeld over Christophorus met het Christuskind, waar een kleine jongen als visser bij afgebeeld stond...

Wij kwamen ver na zessen pas thuis, moe en voldaan. We hadden het gevoel, na al die coronaweken, alsof we een bui-

tenlandse trip gemaakt hadden, vakantie... Maar dan zó vlakbij. Ik bedacht me: al dat moois in geloof gemaakt: wat zal er resten als dat geloof wegvalt, of het enthousiasme van al die vrijwilligers? Eén ding is zeker: volgend jaar 'pakken' we een paar andere kerken!

Kerkenpad Oost-Groningen 2021

- Zesde editie
- 26 deelnemende kerken en 1 synagoge
- 1430 bezoekers geteld, ong. 400-500 unieke bezoekers
- Gemiddeld 55 bezoekers per kerk
- Bezoekers komen uit heel Nederland en zelfs uit Westfalen (Duitsland)

Veiligheid en inclusiviteit

Seksisme op de kerkvloer

Ds. MARIANNE GAASTRA

Eigenlijk had ik niet zoveel zin om het weer over de positie van de predikante in de kerk te hebben. Moet dat nou... Ik weet uit eigen ervaring als predikante dat in verschillende gemeenten van de Protestantse Kerk in Nederland soms bewust, soms onbewust opmerkingen over jou als vrouwelijke dominee worden gemaakt. Mijn reactie is vaak: ik doe gewoon mijn werk zo goed mogelijk en ik heb het zelf niet over die verschillen tussen mannen en vrouwen. Het is binnen onze PKN allemaal goed geregeld, toch?

Bij monde van onze scriba René de Reuver is dit nog weer eens bevestigd: man en vrouw wegen even zwaar. Bedoeld wordt natuurlijk dat ze gelijkwaardig zijn. Toch kan een gemeente ook onderscheid in behandeling tussen mannen en vrouwen maken. Keuzevrijheid noemen we dat. Hoewel we dit binnen de PKN al jaren zo hebben gedaan, is het lastig om die standpunten met elkaar te rijmen. Gelijkaardig ben je, maar als vrouw kunnen we je in sommige gevallen uitsluiten van het ambt van predikant.

Er wordt meestal stilzwijgend vanuit gegaan dat we hier met een gegeven te maken hebben waar we heel goed mee kunnen leven, en waar we het niet steeds weer over hoeven te hebben. Echter, het stilzwijgen wordt op gezette tijden verbroken. Zoals pas geleden. We kunnen niet meer voorbij aan het in het *Nederlands Dagblad* gepubliceerde onderzoek van Aliene Boele naar seksisme. Zo'n driehonderd predikantes uit verschillende kerken hebben een enquête ingevuld, met vragen naar hun ervaringen op het gebied van seksisme op de werkvloer. In verschillende bladen, waaronder het laatste nummer (augustus 2021) van *Predikant en Samenleving* van de Bond van Nederlandse Predikanten, wordt dit onderzoek genoemd en de reacties die daar op kwamen.

Ook binnen de PKN komt hierdoor het gesprek weer op gang. Het siert het moderamen van de classis dat ze mij vroeg om hier iets over te schrijven. Ook al kon ik het niet nalaten om in eerste instantie te reageren met: 'is dat geen seksisme, dat je mij als enige vrouw in het Breed Moderamen vraagt om dit artikel te schrijven?' Onderzocht

moet worden wie 'pijn' voelt in deze situatie van keuzevrijheid. Natuurlijk, de kant van de degenen die letterlijk aan den lijve ondervinden wat het betekent om geweerd te worden als predikant. Maar ook de kant van degenen die 'pijn' ervaren als zij zien dat voorbij wordt gegaan aan hun principe, dat een predikante niet gewenst is. En dat vrouwen in andere gemeenten wel op de kansel het woord verkondigen. Deze kant, daar waar de keuzevrijheid leidt tot het weren van vrouwen uit het ambt, moet ook worden gehoord. De pijn die daar zit wordt niet benoemd, maar is er wel. Ik ben benieuwd hoe bijvoorbeeld binnen de Gereformeerde Bond op de uitkomsten van het genoemde onderzoek naar seksisme wordt gereageerd. Je kunt ervan uitgaan dat daar met ontkenning wordt gereageerd op het verwijt dat er in hun kring sprake is van seksisme als predikantes worden geweerd. Maar de vraag voor mij is of iedereen binnen die kring het daarmee eens is.

Iets anders, wat hier ook mee te maken heeft, is als we het hebben over een pluriforme gemeente. Hoever gaat daar de keuzevrijheid ten aanzien van vrouwen in het ambt? In zo'n veelkleurige gemeente kan het voorkomen dat er uitgesproken moet gaan worden dat je liever een man als predikant of pastor hebt dan een vrouw. Wat nu als er in de gemeente waartoe je behoort alleen een predikante staat? De gesprekken die je dan moet voeren kunnen pijnlijk zijn. Zowel voor de predikante als voor de pastoraat.

Het blijft wringen: gelijkaardigheid en keuzevrijheid. Want ondanks dat we het als Protestantse Kerk goed geregeld menen te hebben,

door elke gemeente keuzevrijheid te geven, ontstaan er – uitgesproken of stilzwijgend – spanningen. Dat blijkt wel doordat er elke keer weer een opleving van de discussie ontstaat. Mijn voorstel is om gesprekken hierover aan te gaan. Het kan toch niet zo zijn dat een groot deel van de predikanten wordt geweerd, om wie zij zijn en niet vanwege hun theologische opvattingen?

Het gesprek moet gevoerd. Omdat er pijn is. Pijn bij degenen die vinden dat er geen zogenaamde keuzevrijheid moet zijn. Maar ook pijn bij degenen die vinden dat vrouwen echt een andere rol moeten vervullen binnen de kerken. Ik zou het startpunt van dat gesprek willen voeren in de gemeenten zelf. Het landelijk dienstencentrum kan handvatten geven voor de te voeren gesprekken en mensen leveren om het gesprek te leiden. De gesprekken moeten een socratisch karakter dragen. Kort geformuleerd: ruimte voor ieders standpunt, openstaan voor de argumentatie daarvoor en openstaan voor bevraging van je eigen standpunt. Ik heb begrepen dat er een werkgroep in het leven wordt geroepen met als thema *diversiteit en inclusiviteit*, dat naast andere 'heikele onderwerpen' ook seksisme in de gemeenten bespreekbaar wil maken. Een goed begin.

Ervaringen van de diaconaal consulent Christiaan Dekker

Help ons te helpen

DOOR | CHRISTIAAN DEKKER, DIACONAAL CONSULENT OOST-GRONINGEN

PKN-kerken in Oost-Groningen kunnen vanaf dit najaar een bezoekje verwachten van Christiaan Dekker, sinds 1 november 2020 diaconaal consulent van de Classis Groningen-Drenthe. Christiaan inventariseert armoede-initiatieven van de diaconieën, verbindt bestaande plannen en ondersteunt kerken bij de ontwikkeling van beleid. Hij wordt bijgestaan door ervaringsdeskundige Alex Schepel, van Sterk uit Armoede. Hier vertelt Christiaan Dekker zijn ervaringen in het eerste, vreemde, jaar.

Dan maar online

Kort na mijn aanstelling begon de lockdown. Kerken gingen dicht, alleen online toegankelijk. Kennismakingen werden grotendeels opgeschoven voorbij de zomervakantie van 2021. Daardoor heb ik mij in afgelopen halfjaar volop gericht op netwerken in het maatschappelijke domein in de

vijf Oost-Groningse gemeenten: veel online ontmoetingen en enkele in levenden lijve. Zo heb ik nu korte lijnen per gemeente met welzijn, gemeentebelidsmedewerkers, hulporganisaties en stichtingen. Zo heb ik ook andere kerkgenootschappen alvast benaderd.

Weer licht in huis

Elk nadeel heb z'n voordeel, zou Johan Cruijff zeggen. Zo was ik pas op bezoek bij welzijnsorganisatie Compaen in Veendam. Van hen kreeg ik een concrete noodhulpvraag: Een man was afgesloten van gas, water en licht, door allerlei schulden. Compaenmedewerker Diana, ervaringsdeskundige armoede, had alles voor hem gedaan wat mogelijk was, zo ook schuldhulpverlening ingezet. Echter moest de man éénmalig ongeveer

€270,- betalen om weer aangesloten te worden. Daarvoor was echter geen enkel potje bij gemeente of andere instantie en de man had het ook niet. Of de diaconie daarin dan iets kon/wilde betekenen? Die vraag legde ik direct neer bij de PKN in Veendam, die dit verder oppakte. In oktober stond al een kennismaking met mij gepland bij deze diaconie, dus nu schuift ook Diana een halfuurtje aan om kennis te maken.

Hoe krijgen we contact?

Op deze wijze kan ik diaconieën verbinden en versterken vanuit de contacten uit mijn plaatselijk netwerk. Dat wordt van beide kanten erg gewaardeerd. Naar aanleiding van een vragenlijst die ik rondstuurde naar alle Oost-Groningse kerken, om een beeld te krijgen van hoe er aandacht is voor armoede, kwam één opmerking vaak terug: Hoe krijgen wij contact met mensen die noodhulp nodig hebben? Nota bene het Noodfonds Westerwolde (welke ik begeleid in haar vleugels uitslaan), stelde ook exact deze vraag. Ik adviseerde hen en verschillende diaconieën waar ik inmiddels ben geweest: Leg contact met welzijn/gemeente en andere hulporganisaties om je heen en leg deze verlegenheid op tafel. Oftewel, vraag hun: Hoe kunnen jullie ons helpen om mensen te helpen? Vaak ontstaan er dan dingen die je niet bedenkt.

Een man uit het mooie Westerwolde kwam weer thuis uit het ziekenhuis, na een heftig voorval. Eten koken lukte niet meer. Hij woont alleen, weet niet direct waar en hoe hulp in te schakelen. Hij heeft nauwelijks contact met familie. En dan? Hulp vragen vond hij lastig. Het ziekenhuis checkt de thuissituatie bij ontslag of hij mensen om zich heen had die hem konden helpen. Had hij moeten zeggen: "Nee, ik heb eigenlijk niemand die naar mij omziet"? Of: "Nou, zes euro per dag voor Tafeltje Dekje kan

ik echt niet betalen"? De man zweeg dus over zijn sociale en financiële armoede: "Ja, hoor ik red me wel." Hij zat inmiddels al een paar dagen thuis op een houtje te bijten, toen iemand van een plaatselijke kerk-gemeenschap dit ontdekte. Een paar mensen van die kerk schoten meteen te hulp. Iemand in de buurt kookte voldoende eten, iemand anders reed telkens mee naar het ziekenhuis. En ook werd samen met de man gekeken naar welke hulp verder nodig en

wenselijk was. De buurtbewoner: "Inmiddels heeft hij drie keer per week eten van Tafeltje Dekje, daarvoor is wat budget. De andere dagen zorgt iemand uit onze kerk ervoor. Onze ervaring is dat door investering in relaties met mensen, en hen lief te hebben met de onvoorwaardelijke liefde van Christus, wij gaandeweg iets voor hen kunnen betekenen. Het is de kunst om vol te houden, te doen wat nodig is en niet de illusie hebben dat je het systeem verandert."

Een mevrouw in Musselkanaal krijgt een welzijnsmedewerker, een bewindvoerder, een maatschappelijk werker én een medewerker van de thuiszorg over de vloer. Die vrouw zit gebeiteld, zou je zeggen. Allemaal doen ze hun eigen ding. Praten ze ook met elkaar? Wel met de mevrouw natuurlijk. En ze rapporteren uiteraard allen keurig in hun eigen systeem. Wellicht schreven ze daarin zelfs eenzelfde terugkerend probleem: 'Mevrouw heeft nauwelijks geld over om van

te leven.' Week in week uit pasta en macaronisous of diepvriesspinazie met gekookte aardappelen – je kunt er gerust op leven, maar of dat nou leven is? Dus, wat te doen met dit probleem? Ver weg van alle kernen met voorzieningen, middenin de weidse Musselkanaalse vlaktes, klopt een 'diaken' van een kleine PKN-gemeente bij deze mevrouw aan. De man ziet eruit als een uit de Bijbel weggelopen Mozes met een grote,

ruige baard. Zijn staf ontbreekt nog, zijn wonder niet. De nuchtere Oost-Groninger neemt het schouwspel van de hulpverleners in zich op, hoort het probleem van de vrouw aan en vraagt simpelweg: "En de voedselbank?" Tja, daar had nog niemand aan gedacht! Hoe is het mogelijk? Op zijn initiatief wordt dit alsnog geregeld en tot aan de toekenning hiervan haalt deze kerk 'als toegift' boodschappen voor de vrouw. Intussen weten Welstad en de diakenen elkaar goed te vinden.

Nieuwe vormen van gemeente-zijn

Samen gemeente van Christus

DOOR | Ds. JAN HOMMES, CLASSISPREDIKANT GRONINGEN-DRENTHE

In onze classis zijn er op dit moment ruim 180 gemeenten, veelal klein in omvang, maar vaak levendig en actief. De afgelopen jaren is het aantal wel kleiner geworden, omdat sommige gemeenten eerst samen zijn gaan werken en tenslotte tot de overtuiging kwamen dat ze beter alles gewoon helemaal gezamenlijk konden doen. Een enkele keer is dat ten koste gegaan van een plek in het dorp waar wordt gevierd, waar mensen samenkomen om het leven te vieren in al haar facetten.

Ik geloof dat een kerkelijke gemeente is opgenomen in een beweging van en met mensen wereldwijd. Het zijn mensen die in de werkelijkheid van alledag een spoor van licht willen trekken vanuit Pasen, de Opgestane die ons voorgaat en ons ook zelf doet opstaan. Tegelijk is de gemeente ook een gemeenschap van mensen in het dorp of in de wijk, in de regio of hoe het ook maar is georganiseerd – waar het wellicht net iets anders toe gaat dan in de wereld van alledag.

Bijvoorbeeld iets meer nadruk op je verantwoordelijk weten voor elkaar, je verbonden weten in plaats van de competitie die in de samenleving soms mensen op achterstand zet. Het is een gemeenschap die er aan wil bijdragen dat mensen geheeld worden, waarmee ook de gemeenschap meer heel wordt: grote woorden als vergeving, verzoening, genade, het leven vieren als een Godsgeschenk komen op heel verschillende manieren ter sprake.

Ik zie dat veel kerkelijke gemeenten op die manier gemeente zijn, of ze nu groot zijn of klein. En ik geloof dat het belangrijk is zo veel mogelijk in het dorp of in de wijk een dergelijke plek vast te houden. Wij vinden het prettig om te kerken met mensen die we kennen, in een gemeenschap waarin het vertrouwd voelt met gewoontes die al lang voor iedereen gemeengoed zijn. Misschien is dat niet voldoende om duurzaam te worden en continuïteit te bieden, omdat de gemeente kleiner en ouder wordt en een kerkenraad niet meer op sterkte kan worden gebracht.

Er zijn gedachten over 'lichter' kerk zijn – dat betekent met een kleinere kerkenraad. Dat is soms een oplossing, maar zorgt er in andere gevallen voor dat je de problemen nog wat voor je uitschuift. Er zijn ook gedachten over andere vormen van kerk-zijn, zoals pionieren. Dat betekent los verbonden met de bestaande gemeente proberen met andere vormen ook andere mensen de kans te geven te vieren wat de bestaande gemeente tot haar kern rekent. Er wordt ook gedacht over meer samenwerken of zelfs samengaan, fuseren. Soms is dat een oplossing, maar we zien

ook situaties waarin dat nu juist veel ellende geeft. De verschillen moeten worden verkleind en maken het moeilijk om als één gemeente te opereren; er is argwaan over gemeenten met weinig en met veel geld in eenzelfde samenwerkingsverband; we verstaan elkaar maar moeilijk en de culturen zijn zo verschillend, dat het aanleiding wordt voor conflicten. En dat wil niemand.

Ik zie ook andere verschuivingen. Kerkenraden die iets meer opengaan voor samenwerking met een buurgemeente die weliswaar anders is, maar waarmee je wel goed een predikant of kerkelijk werker kunt delen. Er is ook noodzaak, omdat de kerkenraden te klein worden en als je meer samenwerkt kun je ook bestuurlijk wel wat verlichting vinden. En bij samenwerken hoeft het niet allemaal hetzelfde te worden, integendeel. Het vraagt wel een zekere lenigheid om dat goed te doen.

Soms kan het niet anders en moeten we andere en meer ingrijpende maatregelen treffen. We zoeken op dit moment naar mogelijkheden voor een aantal gemeenten om een zogeheten 'huiskamer' te vormen. Dat is niet zoals het woord doet vermoeden een gemeente die in een huiskamer bij een familie bij elkaar komt. Het is in feite een wat kleinere groep gemeenteleden, die in een (kerk)gebouw bij elkaar komen voor de vieringen op zondagmorgen en ook elders in de week een kring of gespreksavond heeft, maar geen kerkenraad en niet een 'eigen' gebouw en ook niet een 'eigen' voorganger. Een huiskamer functioneert onder de vleugels van een buurgemeente waar wel een kerkenraad is en die ervoor zorgt dat de huiskamer gewoon haar gang kan gaan: ze faciliteert en overlegt eens per jaar met de commissie die de huiskamer leidt.

Hiermee kunnen we de oorspronkelijke gemeente die of te klein werd of geen kerkenraad meer kon vormen door laten gaan op de plek en op de manier waarop ze dat gewend zijn. En dat is waar we naar streven. Die plek waar een beweging van mensen van uit kan gaan als een lichtend spoor in deze wereld, om op te staan en te doen opstaan.

BIJ SAMENWERKEN
HOEFT HET NIET
ALLEMAAL HETZELFDE
TE WORDEN

In de kloostertuin

Van Akelei tot Zwarte Nieswortel

DOOR | JOCHEM ABBES

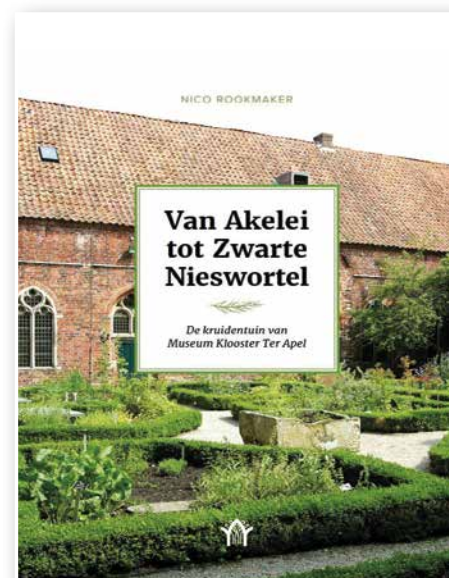
Op 8 januari 2021 werd in het Klooster van Ter Apel een bijzonder boekje gepresenteerd met de titel *Van Akelei tot Zwarte Nieswortel*. Het is geschreven en samengesteld door de coördinator van de kruidentuinwerkgroep van het Museum Klooster Ter Apel, Nico Rookmaker. Wie meent een botanisch overzicht in handen te krijgen, ziet na het lezen van het onderschrift in een oogopslag dat 'de kruidentuin van Museum Klooster Ter Apel' daarbij als uitgangspunt is genomen. Het boekje is fraai vormgegeven en helder geschreven, maar vooral ook heel compact (44 pagina's) waardoor de lezer in kort bestek kennis kan maken met een bijzonder aspect van het rijke kloosterleven van het

Avondland: de kloostertuin.

Wie elders in Europa wel eens een klooster heeft bezocht, zal daar in veel gevallen een kloostertuin hebben aangetroffen; vaak een oase van rust binnen de muren van oude kruisgangen. Als *hortus conclusus* werd de kloostertuin van oudsher gebruikt voor bezinning en contemplatie, waarbij een centrale bron of (levens)boom met vier symmetrisch aangelegde paden verwezen naar de vier stromen uit de Hof van Eden. In de middeleeuwen werden allerlei symbolische betekenissen aan planen en bomen toegekend, cultiveerde men 'wonderbaarlijke' planten en werden tal van bloemen geassocieerd met Maria, de heiligen en andere heilsgelijken uit Schrift en Traditie. Aangezien de middeleeuwse geneeskunde in hoge mate afhankelijk was van kruiden en planten en kloosters vaak een hospitaalfunctie vervulden, was er binnen de kloostermuren veel botanische kennis aanwezig. In beknopt bestek beschrijft Rookmaker het fenomeen kruidengeneeskunde (fytotherapie) en een aantal van de belangrijkste bronnen waar de kloosters uit konden putten. Grote namen komen voorbij: Hildegard van Bingen, Walahfrid Strabo en Philip-pus van Hohenheim alias Paracelsus. Bijzonder om te lezen hoe de

'zes gouden regels' van Hildegard van Bingen naadloos aansluiten bij hedendaagse opvattingen over een gezond leven. En wie niet weet wat er met de humorenleer (Hippocrates) en de signatuurleer wordt bedoeld, kan dat ook opsteken.

In het laatste deel van het boekje beschrijft Rookmaker een selectie van vijftig kruiden die alle in de Ter Apeler kloostertuin zijn te vinden. Naast de kruiden die in de boektitel worden beschreven, komen namen als Baardiris, Grote Wederik, Hartgespan, Kardoen en vele andere aan bod. Een rijke, en fascinerende wereld gaat open; een glimp van het Paradijs. "Hoe groot zijn Uw werken, Heere, U hebt alles met wijsheid gemaakt, de aarde is vol van Uw rijkdommen" (Psalm 104: 24, HSV).

Tussen Kerkorde en gemeenteleven

DOOR | HENK VAN DIJK.
VOORZITTER CLASSIS GRONINGEN-DRENTHE

Onze PKN bevindt zich al een hele tijd in een transitieperiode, waarbij naast de traditionele gemeente een veelheid aan gemeentevormen aan het ontstaan is. Het levert voor het breed moderamen (BM) veel stof tot gesprek en onderlinge discussie.

Mag alles wat kan en kan alles wat er mag? Als voorzitter van zo'n orgaan zit je voortdurend te schakelen. Als kerk zijn we eeuwenlang gewend geweest dat de kerkorde bepalend was. En die kerkorde werd wel eens aangepast aan de veranderende tijden. Wat bleef was het gezag van de kerkorde en de Generale Synode die wijzigingen kon stimuleren.

Inmiddels is de maatschappij en met haar de mensen die daar deel van uitmaken steeds sneller aan het veranderen. De kerkelijke aanpassingen lopen daarbij steeds meer uit de pas. Enerzijds wil je de band met het verleden niet verliezen. Anderzijds is het individu, de persoonlijke verantwoordelijkheid, steeds prominenter geworden.

De waaromvraag kan niet meer zomaar afgedaan worden met 'omdat we dat nu eenmaal zo hebben afgesproken'. De burgerlijke overheid komt daar niet meer mee weg. De toelagenaffaire spreekt boekdelen. Het had niet zo gemogen. We hadden het wel afgesproken. Ook kerkelijk werkt dat

door. Wachten op aanpassingen van de kerkorde om iets mogelijk te maken is geen goede reactie meer op allerlei waaromvragen.

Veel vormen van geloofsleven en gemeente lijken moeilijk te rijmen met de kerkordelijke spelregels. Op dat punt wordt juist de rol van het BM en daarmee de rol van voorzitter, steeds boeiender. Uiteraard zouden we het liefst snel kerkordelijke belemmeringen uit de weg ruimen. Uit een oogpunt van goed bestuur is dat misschien niet zo'n verstandig idee, we moeten er wel heel goed over kunnen nadenken. In de tussentijd kunnen we wel de ruimte die er binnen de huidige regels bestaat optimaal benutten. Dan blijkt er toch al wel heel veel mogelijk.

Daarnaast mogen we als BM soms ook uitzonderingen toestaan. In die combinatie van mogelijkheden zoeken naar maatwerkoplossingen zit voor mij een bron van vreugde maar ook vermaak. Vermaak over hoe in het verleden regels werden geïnterpreteerd en hoe dat in onze huidige tijd gaat.

Als oud-student uit de zestiger jaren, waarin alle regels principieel ter discussie werden gesteld, blijf ik aan die periode toch veel te hebben ontleend waar ik nu weer plezier van mag beleven.

Foto: Tom van der Velde.

Beleef de classis nu ook online op www.classisgroningendrenthe.nl

Op zoek naar nieuws, inspiratie en verbinding met de andere gemeenten in onze mooie provincies Groningen en Drenthe? Op de geheel vernieuwde classiswebsite vindt u het allemaal. Ook voor praktische informatie kunt u er terecht. Waar moet u bijvoorbeeld zijn met uw adviesvraag? Wanneer vergadert de classis? En hoe vindt u de classispredikant?

Heeft uw gemeente, cluster of ring nieuws? Bijvoorbeeld:

- Activiteiten / evenementen / bijzondere diensten die gericht zijn op een breed (regionaal) publiek
- Activiteiten / evenementen / bijzondere diensten die uniek zijn of een primeur hebben in Drenthe/Groningen
- Nieuwe predikanten
- Een aankomende ringbijeenkomst

Mail naar redactie@classisgroningendrenthe.nl